

Årsmelding 2016

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Nasjonalforeningen for folkehelsens verdier

Nasjonalforeningen for folkehelsen er etablert ut i fra tanken om at god folkehelse krever at vi løfter i flokk. Helse skaper vi i fellesskap. Alle har vi ansvar for egen helse, men oppnår mer når vi står sammen og vi bryr oss om hverandre. I levende demokratier er en sterk stemme fra sivilsamfunnet både en verdi i seg selv og en verdi for samfunnet. Vårt arbeid skal uttrykke våre verdier:

Omsorg: vi bryr oss og viser nestekjærlighet i praksis

Solidaritet: vi ser alle mennesker som likeverdige og sidestiller oss med mennesker som trenger hjelp og støtte

Trivsel: vi fremmer glede, mening og trygghet

Kunnskap: vi støtter utviklingen av kunnskap, tar i bruk og deler kunnskap

Foto: Solve Sundsbø / Det kongelige hoff

H. M. Kong Harald V
Nasjonalforeningen for folkehelsens
høye beskytter

Frivillig arbeid engasjerer

LISBET
RUGTVEDT
Generalsekretær

Det har lenge vært en trend at medlemstallet i store medlemsorganisasjoner går ned. Dette har også vært situasjonen i Nasjonalforeningen for folkehelsen. Men i 2016 fikk vi faktisk flere nye medlemmer enn vi mistet. Det er svært gledelig! Medlemmene gir oss tyngde og forankring i det norske samfunnet, de bidrar økonomisk til organisasjonen og mange medlemmer bidrar til å skape en demokratisk organisasjon.

Men ikke alle ønsker medlemskap, mange ønsker å delta til viktig frivillig arbeid uten nødvendigvis å medle seg inn i en organisasjon. Nasjonalforeningen for folkehelsen ser det som viktig å bidra til et mangfold i måter å yte en innsats på. I 2016 rekrutterte vi 1 000 nye aktivitetsvenner. Dette er frivillige som sier ja til å bidra til at personer med demens kan få et aktivt og sosialt liv. Aktivitetsvennene tar i mot litt opplæring og forplikter seg til å gi litt av sin tid. Dette arbeidet er blitt en suksess i svært mange kommuner over hele Norge. De som får en aktivitetsvenn og deres pårørende setter pris på å få en ny støttespiller inn i livet, og mange aktivitetsvenner forteller at de opplever det som et givende, meningsfylt og hyggelig arbeid.

En annen form for frivillig innsats, er å gi økonomisk støtte til en god sak. Nasjonalforeningen for folkehelsen mottar svært lite statsstøtte og det er takket være gode givere at vi kan holde et så høyt aktivitetsnivå som årsrapporten for 2016 viser. I 2016 bidro hele 20 000 nye givere med små eller store gaver til vår virksomhet, i tillegg til våre faste støttespillere. Vi er dessuten svært takknemlige for at mange velger å gi oss testamentariske gaver. Gavene er en tillitserklæring til Nasjonalforeningen for folkehelsen og det forplikter og motiverer oss til å stå på for at flere mennesker skal få flere friske leveår og kunne ha så god som mulig livskvalitet, også om sykdom rammer. Giverne sikrer også at vi kan yte en solid støtte til forskning innen hjerte- og karhelse og demens.

Vårt arbeid spenner over et vidt felt, fra innsats for barn og unge til vårt engasjement innen eldreomsorg og demens. Vi skaffer penger til forskning og driver hjelpelinjene Demenslinjen og Hjertelinjen. En viktig funksjon for de ansatte i organisasjonen er å støtte opp om det lokale frivillige arbeidet.

Fortsatt har vi mulighet til en ekstrainnsats som følge av inntektene fra TV-aksjonen. Et konkret resultat av dette er nytt samarbeid mellom Nasjonalforeningen for folkehelsen og en rekke kommuner. Vi samarbeider om kampanjen for et mer demensvennlig samfunn, aktivitetsvenner og om å få mer konkret og tidlig oppfølging etter demensdiagnose. Samspillet mellom en organisasjon med høy kompetanse, dyktige og engasjerte frivillige og kommuner som åpner opp og legger til rette for frivillige, vil være en nøkkel til å kunne håndtere den store samfunnsutfordringen som ligger foran oss når vi får mange flere eldre.

Sentralstyrets årsberetning

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon. Vi arbeider for å fremme folkehelsen og forebygge sykdom, lokalt og nasjonalt. Vårt mål er at alle skal få muligheter til god helse og trivsel hele livet. Vi er interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

I handlingsprogrammet for 2014-2018 retter organisasjonen folkehelseinnsatsen mot å bekjempe demens og hjerte- og karsykdommer. Målene er knyttet til forebygging, forskning og helsepolitisk arbeid.

Helse- og interessepolitikk
Nasjonalforeningen for folkehelsen arbeider politisk, både for god forebygging av hjerte- og karsykdom, økt satsning på helsefremmende og forebyggende tiltak i folkehelsepolitikken, og for å fremme interessene til personer med demens og deres pårørende. Vi arbeider også for økt offentlig finansiering av forskning på demens og hjerte- og karsykdommer, samt styrkede rammevilkår for frivillige som vil gjøre en innsats.

I 2016 har vi deltatt på aktuelle høringer på Stortinget og avgitt høringssvar i saker som omhandler prioritering i helsetjenesten, endringer i tobakksskadeloven, eldre og ernæring, styrket pårørendestøtte, nasjonal faglig retningslinje om demens og gitt innspill til ny handlingsplan om kosthold. Vi har også arbeidet for en time fysisk aktivitet i skolen, blant med et seminar på Stortinget i samarbeid med en rekke andre organisasjoner.

Etter at den nye statlige Demensplan 2020 ble vedtatt i 2015, har vi særlig vært opptatt av å følge med på hvordan planen følges opp, blant annet med oppfølging etter diagnose og dagaktivitetstilbud til alle som trenger det. Det er viktig at brukerperspektivet videreføres inn i kommunal planlegging og utvikling av kommunale tilbud.

Vi har videreutviklet kontaktnettet til politikere, og det er opprettet en egen parlamentarikergruppe for demens på Stortinget. Gjennom året har parlamentarikergruppen arrangert tre stortingsseminarer om demens.

Vi har også arbeidet for at det forebyggende helsearbeidet skal bli satt høyere på dagsorden. Samhandlingsreformen og folkehelseloven forplikter kommunene til samarbeid med frivillige i folkehelsearbeidet.

Frivillighet

Vårt frivillige arbeid er bredt og mangfoldig. I 2016 vedtok sentralstyret nytt prinsippprogram for folkehelse og frivillighet. Som frivillig organisasjon består organisasjonen både av medlemmer og andre som yter en frivillig innsats.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er samarbeidspartner for både nasjonale og lokale myndigheter. Deltakelse i frivillig arbeid kan i seg selv være helsefremmende. Frivilligheten gir mange mennesker mulighet til å være aktive, delta i samfunnet, ta vare på sin egen helse og være sosiale. Frivillighet kan dermed bidra til å utjevne sosiale ulikheter.

Lokallagene driver et allsidig forebyggende, helsefremmende og helsepoltisk arbeid. De tilbyr aktiviteter og helseinformasjon til barn, voksne, eldre, personer med demens og deres pårørende. Våre lokallag, eldresentre og frivilligsentraler fremmer trivsel og nettverk med gode møteplasser i eget nærmiljø, og drive politisk påvirkningsarbeid. Dette bidrar til å hindre

isolasjon og utenforskap og forebygger sykdom.

Ett av målene for 2016 var økt rekruttering. Det er gledelig å se at organisasjonen hadde en netto tilvekst av medlemmer i 2016. Målet for antall nye aktivitetsvenner ble nådd, og vi har hatt en god tilvekst av nye givere. I 2016 ble det også nedsatt et utvalg for å se på videreutvikling av det lokale folkehelsearbeidet i organisasjonen.

I de siste par åra har samarbeidet med kommuner blitt kraftig utbygget, særlig på demensområdet. Gjennom arbeidet med aktivitetsvenner og kampanjen for et mer demensvennlig samfunn, hadde vi ved årsskiftet hele 169 samarbeidsavtaler med kommuner.

Nasjonalforeningen Ramsøy helselag tilbød svømmetrening i varmt vann en dag i uken i 2016. Det gav gode treningsmuligheter for personer som måtte være forsiktige med belastninger, i tillegg til at det ble en møteplass for flere. Foto: Paul S. Amundsen.

Prosjekt aktivitetsvenn er finansiert med midler fra TV-aksjonen 2013. Målsettingen er at personer med demens kan få delta mer i sosiale fellesskap. I løpet av 2016 fikk vi 1 000 nye frivillige i nærmere 45 kommuner, slik at det totale antallet ved årsskiftet var 1 500 aktivitetsvenner i 115 kommuner.

Med midler fra TV-aksjonen har vi startet kampanjen for et mer demensvennlig samfunn. I løpet av året inngikk 29 kommuner avtale med oss om å arbeide for et mer demensvennlig samfunn. Ved årsskiftet var det 54 kommuner med i kampanjen

Lokallagene i Nasjonalforeningen for folkehelsen følger også opp TV-aksjonen i sine nærmiljøer. I 2016 ble det bevilget 5,8

millioner kroner til 620 ulike tiltak. Personer med demens og deres pårørende får på denne måten delta i en lang rekke aktiviteter. I samarbeidet med kommuner er også denne tilskuddsordningen av stor betydning. Vi ser at svært mange av disse tiltakene ligger i skjæringspunktet mellom frivillighet og det offentliges ansvar for personer med demens og deres pårørende.

De gode resultatene viser behovet for å sikre fortsatt finansiering av de ulike tiltakene etter at TV-aksjonsmidlene er brukt opp i 2018. Vi arbeider kontinuerlig for blant annet økt offentlig finansiering av aktivitetsvennordningen.

Organisasjonen bidrar med sin frivillige innsats, både på folkehelseområdet

Nasjonalforeningen Oppdal demensforening inviterer jevnlig til erindringstreff i det som en gang var tingstua i Oppdal. Regler, rim, sang og prat skaper smil og latter, og bringer minnene nærmere. Foto: Lena Knutli.

og til kommunenes gjennomføring av Demensplan 2020. Mange steder er det etablert gode og fruktbare samarbeidsmodeller, som legger godt til rette for frivillig innsats. Flere kommuner har også god forståelse av frivillige organisasjoners rolle, men dette er også et område der det behov for økt kunnskap og kompetanse.

Det er viktig at det legges til rette for samarbeid og at frivilligheten får bidra, både når det gjelder medvirkning i folkehelsearbeidet og i utviklingen av kommunenes omsorgstjenester. Rollefordeling og arbeidsoppgaver i det frivillige omsorgsarbeidet må avklares gjennom likeverdig dialog mellom det offentlige og de frivillige.

Forebygging

Det som forebygger hjerte- og karsykdommer forebygger også demens. Dette innebærer at mye av innsatsen som gjøres, både lokalt og sentralt i organisasjonen, får betydning for begge disse sykdomsgruppene.

Det forebyggende arbeidet er særlig konsentrert om fysisk aktivitet, tobakksforebygging og et sunt kosthold. Innen fysisk aktivitet satser vi spesielt på lavterskelaktiviteter for grupper i befolkningen som er lite fysisk aktive. Lokallagene tilbyr blant annet turgrupper og andre trimtilbud.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er opptatt av at grunnlaget for gode

Nasjonalforeningen Røros og Holtåsen demensforening er en av flere demensforeninger som arrangerer hjertemarsj. Hjertequiz, servering av kaffe, saft og kake, og muligheter for grilling ved Gapahuken er faste innslag. Foto: Privat.

vaner legges tidlig. I 2016 lanserte vi «Smart på mat», et nytt nettbasert undervisningsmaterieell innen skolefaget Mat og helse. Sammen med hoppetaukonkurransen når vi med dette fram til mange skoler, lærere og elever. Over 100 000 elever fra over 1 200 skoler deltok i den årlige hoppetaukonkurransen. Tubfrim støttet hoppetaukonkurransen med 50 000 kroner.

I 2016 ble 3,8 millioner brukt til forebyggende arbeid på hjerte- og karområdet.

Informasjon og helsefremmende aktiviteter
Store deler av organisasjonen deltok i Nasjonalforeningen for folkehelsens

hjerteruke i mai, med stands, hjertemarsjer og innsamling. Lokallagene sprer også informasjon om demens gjennom åpne møter, samtalegrupper og i tilknytning til pårørendeskoler.

Telefontjenesten Hjertelinjen gir råd og veiledning om forebygging og behandling. Hjertelinjen hadde 1116 henvendelser i løpet av året. Hjertelinjen ble støttet med 510 000 kroner over statsbudsjettet.

Nasjonalforeningen for folkehelsens Demenslinje besvarer spørsmål om demens, og mottok i løpet av året 3 023 henvendelser, fordelt på 2 498 henvendelser på telefon, 266 på e-post og 259 på chat. Demenslinjen ble støttet med 1,5 millioner kroner over statsbudsjettet, og vi mottok også 2,4

Hjertemarsjen i Neiden, også kalt Laksemarsjen, ble en stor suksess med nesten 100 deltagere. I mål var det sukkerquiz og servering av laksesuppe, med akkompagnement av trekkspillmusikk. Foto: Privat.

millioner til vårt øvrige demensarbeid. Det er opprettet et nettverk av likepersoner over hele landet.

Via organisasjonens nettsider og brosjyrer når vi årlig ut til mange hundre tusen med informasjon om demens, hjerte- og karsykdommer og forebygging. Demenspriser ble delt ut i 18 fylker i forbindelse med den internasjonale Alzheimerdagen.

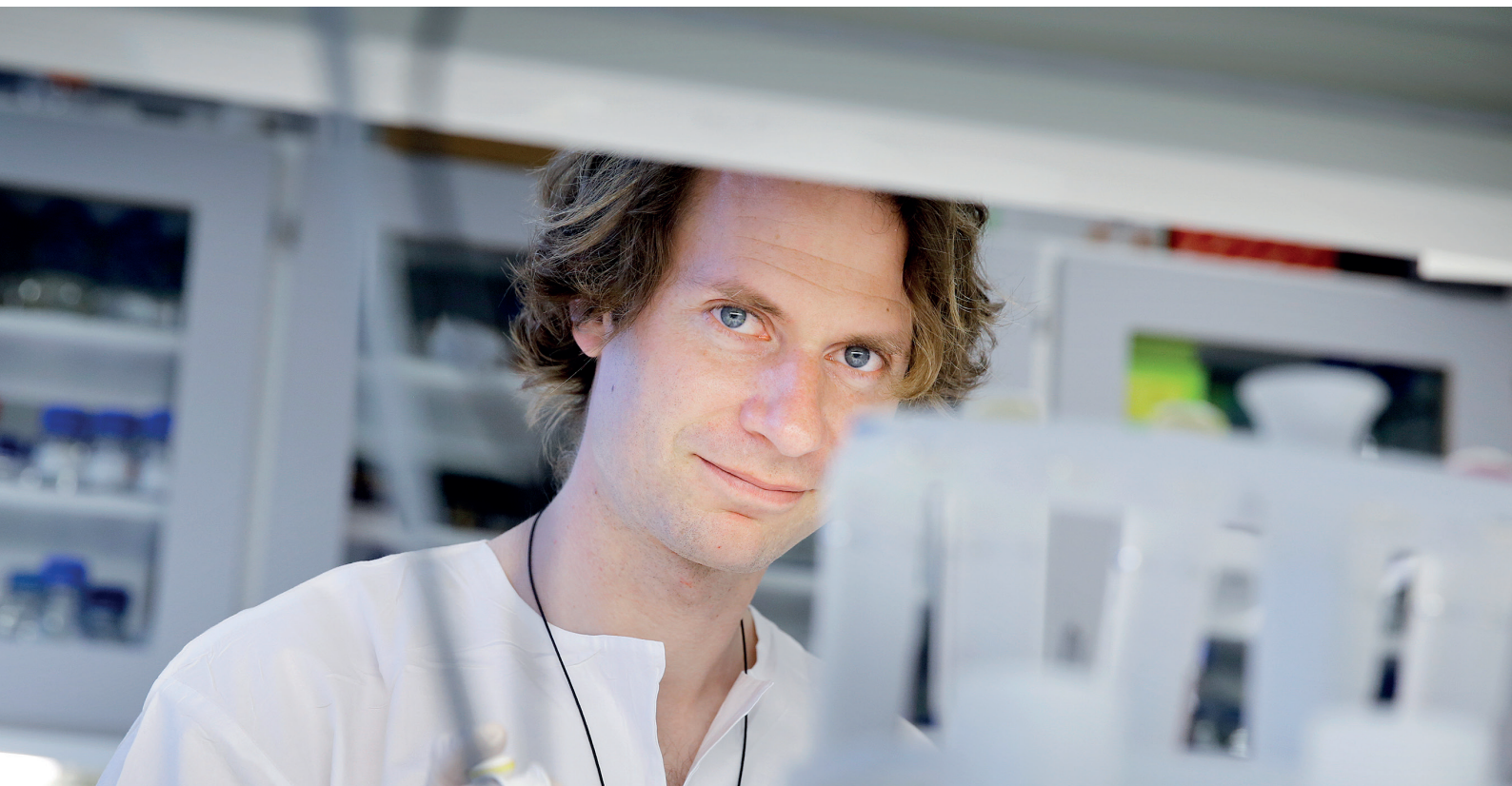
Totalt ble det i 2016 brukt 35,7 millioner kroner til helseopplysning.

Forskning

Demensforskningsprogrammet gikk i 2016 inn i sitt tredje år. I 2016 ble det utlyst midler til forskningsprosjekter med en maksimum ramme på ni

millioner per prosjekt, fordelt på tre år. Etter innstilling fra det internasjonale fagpanelet, vedtok landsstyret å tildele til sammen 30 millioner til de fire prosjektene med best faglig kvalitet. I tillegg til forskningsprosjektene med midler fra Demensforskningsprogrammet, hadde vi i 2016 tre kontinuerende PhD-stipendiater innen demens, finansiert av andre innsamlede midler, og vi bidro med 660 000 kroner til demensforskning, utover midlene fra TV-aksjonen.

I 2016 bidro vi med 20 millioner til hjerte- og karforskning, hvorav tre millioner til særskilt satsning på forskning innen eldre med hjertesvikt og hjerneslag. To stipendiater fullførte i løpet av året sine doktorgrader.

Postdoktor Lasse Philstrøm er en av flere forskere som får tildelt midler fra Nasjonalforeningen for folkehelsens Demensforskningsprogram. Han forsker på hva som gjør at noen gener gir oss demens. Alt er ikke avgjort ved fødselen, kanskje det finnes «demensbrytere» som kan slås av og på. Foto: Paal Audestad.

Vi støttet også ett forskningsprosjekt innen tuberkulose med 1,1 millioner kroner.

For første gang ble det delt ut to forskningspriser. Hjerteforskningsprisen for 2016 ble tildelt professor Kenneth Dickstein. Den nyopprettede demensforskningsprisen gikk til professor Dag Årsland.

Virksomhetens art og formål
Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, landsdekkende organisasjon. Organisasjonens formål er å bekjempe hjerte- og karsykdommer og demens, og er interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har sitt hovedkontor i Oslo og har ni

regionkontorer; i Bodø, Trondheim, Molde, Bergen, Hamar, Stavanger, Arendal og to i Oslo.

Økonomi og administrasjon
Nasjonalforeningen for folkehelsen sitt regnskap er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1988 og i henhold til regnskapsstandarden NRS(F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner.

Regnskapet for 2016 viser et negativt aktivitetsresultat på 18,6 millioner kroner. Resultatet inkluderer bevilgede midler til TV-aksjonens prosjekter. Regnskapet er satt opp under forutsetning om fortsatt drift. Etter styrets oppfatning gir årsregnskapet et riktig bilde av organisasjonens utvikling, stilling og resultat for 2016. Det har ikke

For første gang delte Nasjonalforeningen for folkehelsen ut to forskningspriser. Hjerteforskningsprisen gikk til professor Kenneth Dickstein (t.v), mens den nye Demensforskningsprisen gikk til professor Dag Årsland (t.h). Begge fikk prisen for sine betydelige forskningsbidrag og sentrale roller i oppbyggingen av akademisk miljø. Foto: Paal Audestad.

inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning ved bedømmelse av organisasjonens stilling og resultat.

Innsatsen er i hovedsak finansiert gjennom gaver og bidrag fra privatpersoner og loddsalg. Testamentariske gaver utgjorde 19,5 millioner kroner, og finansinntekter 17,6 millioner kroner. Vi arbeider både med å videreutvikle dagens inntektsaktiviteter og å øke innsatsen for å sikre oss nye inntektskilder.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har brukt 34,1 millioner kroner til innsamling av bidrag og gaver. Organisasjonen plasserer sine verdier innen rammene som er angitt i vedtatt forvaltningsstrategi. Midlene forvaltes på en måte som ivaretar hensynet til sikkerhet, risikospredning og likviditet.

Avkastningen søkes maksimert innenfor rammer gitt i forvaltningsstrategien. Kortsiktig likviditet plasseres 30-100 prosent i bank og 0-70 prosent i pengemarkedsfond/ aksjefond. Nasjonalforeningen for folkehelsen har en forvaltningsbasert langsiktig plassering uten gjeld og risikoen ansees som lav.

Kontantstrømmen til organisasjonen gjenspeiler i stor grad inn- og utbetalinger knyttet til aktivitetene. Vedrørende investeringer, er det er i 2016 tilbakebetalt 0,7 millioner fra lån til ansatte. Det er foretatt investeringer i varige driftsmidler på 19 millioner kroner.

Flere av organisasjonens prosjekter blir finansiert av ExtraStiftelsen. For 2016 mottok Nasjonalforeningen for

Kjendiskokken Eyvind Hellstrøm stilte opp på lanseringen av Smart på mat, et nytt undervisningsopplegg fra Nasjonalforeningen for folkehelsen. Opplegget retter seg mot mat- og helsefag for 5. -7. trinn i grunnskolen. Foto: Paal Audestad.

folkehelsen totalt 10 millioner fordelt på 27 prosjekter innen forskning, forebygging og rehabilitering.

Nasjonalforeningens virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

Stabile og langsiktige rammevilkår for frivillige organisasjoner er viktig for Nasjonalforeningen for folkehelsen. Midlene vi mottar fra Norsk Tipping som kompensasjonen for bortfallet av automatinntektene, er av stor betydning. Vi ser det også som viktig at momskompensasjonen bygges opp til en reell kompensasjon for frivillige organisasjoners momsutgifter.

Nasjonalforeningen for folkehelsen tilstreber full likestilling mellom kjønnene, både

blant tillitsvalgte og ansatte. I våre styrende organer viser kjønnsfordelingen at det er fire kvinner og fem menn i sentralstyret, og 29 kvinner og ni menn i landsstyret.

Det legges stor vekt på å sikre like muligheter og rettigheter for å hindre diskriminering.

Nasjonalforeningen for folkehelsen lønner totalt 115 personer, herav 27 stipendiater. Kjønnsfordelingen var 93 kvinner og 22 menn. Ansatt årsverk utgjorde 90,28. Sykefraværet i 2016 var på 6,21 prosent.

Hovedårsaken til økningen har vært flere langtidssykemeldte ansatte, som for øvrig utgjorde 5,84 prosent. Sykefraværet er likt med landsgjennomsnittet på 6,2 prosent.

Årets hoppetaukonkurranse samlet over 100 000 barn fra over halvparten av landets skoler. Målet med konkurransen er å vise at fysisk aktivitet både er morsomt og bra for helsen, og fint kan kombineres med fag og undervisning. Foto: Paal Audestad.

Arbeidsmiljøet er tilfredsstillende og det avholdes arbeidsmiljøutvalgsmøter ved behov, og det blir løpende vurdert tiltak som kan bedre det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har inngått avtale om inkluderende arbeidsliv, og fortsetter å jobbe systematisk med hensyn til oppfølging og tilrettelegging, for å redusere sykefraværet. Det har ikke vært meldt om alvorlige skader eller ulykker i 2016.

Innsats for folkehelsen

Nasjonalforeningen for folkehelsens hovedoppgave er å bedre folkehelsen gjennom forskning, informasjon og praktiske tiltak. Av Nasjonalforeningen for folkehelsens totale inntekter på 153 millioner mottok organisasjonen i 2016 kun 4,4 millioner kroner i støtte fra det offentlige. Fjoråret ga gode resultater i inntektsarbeidet. For at vi skal fortsette vår innsats, er det

likevel nødvendig å få politisk forståelse for behovet for at Nasjonalforeningen for folkehelsen må komme opp nivå med tilsvarende organisasjoner, når det gjelder offentlig støtte.

Det aller meste av Nasjonalforeningen for folkehelsens arbeid finansieres av innsamlede midler, og vi yter på denne måten et betydelig økonomisk bidrag til fellesskapet. Sentralstyret vil takke bidragsyterne for støtten som gjør vår innsats for folkehelsen mulig. Vi takker også rådsmedlemmer, øvrige tillitsvalgte og medlemmene for den frivillige innsatsen som gjøres lokalt. Alle som arbeider i Nasjonalforeningen for folkehelsen takkes også for innsatsen. En takk går til offentlige myndigheter og private aktører som har støttet oss.

Oslo, 3. mai 2017

Sentralstyret i Nasjonalforeningen for folkehelsen. Fra venstre: Kristin Borg, Kari Ristesund, Ellen Marit Berntsen, Anita Aalbu, Dag Thelle, Knut Engedal, Frode Mo og Jorunn S. Strønes, Eivind Vestby og Jan Erik Nordrehaug var ikke til stede da bildet ble tatt. Foto: Paal Audestad.

Dag S. Thelle
Dag S. Thelle
 Styreleder

Ellen Marit Berntsen
Ellen Marit Berntsen
 Nestleder

Anita Aalbu
Anita Aalbu
 Styremedlem

Jorunn S. Strønes
Jorunn S. Strønes
 Styremedlem

Knut Engedal
Knut Engedal
 Styremedlem

Eivind Vestbø
Eivind Vestbø
 Styremedlem

Kari Ristesund
Kari Ristesund
 Styremedlem

Kristin Borg
Kristin Borg
 Styremedlem

Frode Mo
Frode Mo
 Ansattes representant

Lisbet Rugtvedt
Lisbet Rugtvedt
 Generalsekretær